

Lääne-Viru maakonna rahvaraamatukogude 2013.aasta aruanne

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.01.13)	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Lääne-Virumaa	63574	29	14	43

1.Põhilised tegevussuunad

2013. aasta peamisteks märksõnadeks olid kultuuripärandi aasta ning raamatukogutarkvara Urram uue versiooni kasutuselevõtt:

- Kultuuripärandi aastat „Pärijata pole pärandit!“ tähistati mitmete koolituste, ürituste ja näitustega. Maakonna ühisprojekt - Kratimäng, mille eestvedajaks oli Lääne-Virumaa Keskraamatukogu laste- ja noorteosakond, pakkus maakonna lastele suviseks koolivaheajaks pärandi uurimise ja kogumise praktilist kogemust. Toimusid temaatilised näitused ning koolitused.
- Üleminek raamatukoguprogrammile U3, mille Lääne-Virumaa võttis kasutusele ühena esimestest. Üleminekujärgseid probleeme tekkis nii seetõttu, et programm ei olnud päris kasutusvalmis kui ka raamatukogutöötajate oskamatus tõttu programmi kasutada. Keskraamatukogu lõi aktiivselt kaasa programmi arendusettepanekute koostamises.

Olulised suunad 2014.aastaks:

- Lääne-Virumaa on üks maakondadest, kus elanikkond väheneb. Järgnevate aastate suureks väljakutseks on säilitada olemasolevate lugejate arv ja pakkuda kasutajatele sellisel tasemel atraktiivset teenust, mis aitaks raamatukogudel kogukonna jaoks olulise paigana püsima jääda.
- Jätkuvalt tuleb panna suurt rõhku laste lugemishuvi tekitamisele ja säilitamisele läbi põnevate ettevõtmiste. Laste funktsionaalse lugemisoskuse parandamiseks plaanib keskraamatukogu katsetada suvist ettelugemismängu, mille abil äsja lugema õppinud või lugemiskustega lapsed saaksid pingeval ja mängulisel moel parandada oma lugemiskust.
- Rahvusvaheline võrdlus on näidanud, et meie tööealisest elanikkonnast kolmandikul puuduvad minimaalsed digioskused, neil on vähe julgust info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel ja kunagi omandatud oskused kipuvad kiiresti kaduma. Raamatukogudel on võimalus parandada inimeste arvutikasutamise- ja infootsingu oskusi ning läbi kasutajakoolituste julgustada rohkem e-teenuseid kasutama.
- Raamatukoguhoidjate erialaste teadmiste täiendamine ja silmaringi laiendamine. Koostöös Ida-Virumaa raamatukogudega planeeritakse õppereis Lätti ning ühiseid koolitusprojekte.
- Vabariikliku maaraamatukoguhoidjate suveseminari korraldamine annab võimaluse tutvustada Lääne-Virumaad ja pakkuda osalejatele mitmeid huvitavaid koolitusi. 2014. aasta septembris on keskraamatukogu kord võõrustada Rakveres üleriigilise lasteraamatukoguhoidja päeva külalisi ning tutvustada kodulinna kirjanduselu laste suunalt vaadatuna.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid ja nõukogud

Nõukogud on moodustatud Lääne-Virumaa Keskraamatukogu, Haljala VRK, Kadrina VRK, Väike-Maarja VRK ja Uhtna raamatukogu juurde. Nõukogud olid abiks eelarve projektide arutamisel ja ürituste korraldamisel. Roela rk nõukogu on moodustatud, kuid aktiivselt ei tegutse.

Raamatukogu arengukavad on: Haljala Vallaraamatukogul (2011-2015 ja 2010-2020), Kadrina valla raamatukogul (2007 – 2015) ja Tapa Linnaraamatukogul (2011–2014), Kunda Linnaraamatukogul (2013-2020).

Kadrina, Tapa, Haljala, Sõmeru, Viru-Nigula, Laekvere, Vinni ja Vihula valla raamatukogude tegevust kajastatakse valla arengukavades. Raamatukogusid nähakse *atraktiivse, kohaliku pärandit jäädvustava kultuurikeskkonnana kasuliku, meeldiva ajaveetmise ja elukestva õppimise kohana ning peetakse vajalikuks hoida neid kaasaegsel infotehnoloogilisel ja varustatuse tasemel. Strateegilised eesmärgid lubavad raamatukogude teenuse parandamist ja mitmekesistamist, avalike internetipunktide töös hoidmist, elanike info- ja kommunikatsiooni tehnoloogia ja interneti kasutamise alase koolituse korraldamist raamatukogude baasil. Vajalikuks peetakse raamatukoguhoidjate pidevat erialast- ja tasemekoolitust, et väärtustada nende tööd ühiskonna silmis ja tõsta konkurentsivõimet.*

Arengukavades nähakse ette ka raamatukogude lähiaastate investeringuid ja remonditöid, hoonete võõrandamist ja raamatukogude töö ümberkorraldamist.

Rakvere linna arengukavas aastateks 2013-2030 on planeeritud raamatukogu juurdeehituse asukoha määramine ja ehitise projekteerimine aastatel 2013-2015 ning Lääne-Virumaa Keskraamatukogu juurdeehituse rajamine aastatel 2015- 2020.

2.2 Eelarve

Põhieelarve	Seisuga 31.12.12. €	Seisuga 31.12.13 €	Muutus %
Eelarve kokku	1308,4	1409,449	7,7
sh keskraamatukogus	430,486	472,463	9,8
Personalikulu	848,4	894,137	5,4
sh keskraamatukogus	333,6	366,205	9,8
Komplekteerimiskulu	245,81	254,943	3,7
sh OV-lt	140,7	153,225	8,9
sh riigilt	101,9	101,718	-0,2
sh keskraamatukogu	47,2	50,47	6,9
sh OV-lt	17,7	23,846	34,7
sh riigilt	26,5	26,624	0,5
Infotehnoloogiakulud	34,1	39,136	14,8
sh keskraamatukogu	2,3	4,289	86,5

2013.eelarve suurenes 7,7%. Tulenevalt elanike arvu vähenemisest vähenes 0,2% riigi poolne komplekteerimistoetus.

Projektid, toetused	Periood	Summa
Kadrina VRK projekt: Kadrina ajalugu käsitlevate filmide digitaliseerimine /Kohaliku omaalgatuse programm	01.01 - 31.03.2013	1212
Sõmeru rmtk projekt: Suvistepühade tähistamine Sõmerul /Rahvakultuuri Keskus, Virumaa pärimuskultuuri programm	01.05 – 31.05. 2013	340
Viru-Nigula rmtk mööbel/Kultuuriministeerium	Märts 2013	450
LVKRRK projekt: Kirjandusliku mälumängu maakondlik eelvooru korraldamine / Kultuurikapital	01.03 – 10.04.2013	220
LVKRRK projekt: Sugupuu uurimise koolitus/ Kultuurikapital	01.11 – 30.11.2013	40
LVKRRK projekt: Lääne-Virumaa rahvaraamatukogude töötajate eesti keele ja pärandkultuurialane täiendkoolitus/ Kultuuriministeerium	04.03 – 01.10.2013	675
LVKRRK korraldatav maakondlik rahvaraamatukogude töötajate lastekirjanduse alane koolituspäev Haapsalus/ Kultuuriministeerium	03.09 – 30.10.2013	105
LVKRRK projekt: Kultuuripärandi aasta kratimäng/ Rahvakultuuri keskus, Virumaa pärimuskultuuri programm	15.03 – 30.12.2013	1275
LVKRRK töötaja, rahvaraamatukogude tarkvara URRAM tööühma juhi Kaili Õunapuu-Seidelbergi transpordikulude katmine /Kultuuriministeerium	10.06 – 31.01.2014	130

Toetusi projektidega said Viru-Nigula raamatukogu, Sõmeru raamatukogu, Kadrina Valla Raamatukogu ja Lääne-Virumaa Keskraamatukogu.

Kadrina raamatukogu vanade filmide digiteerimise projekti tulemusena käivitus suure publikuhuvi tulemusena ka filmiõhtute korraldamine.

Sõmeru raamatukogu suvistepäeva teemaõhtu tulemusena suurenes inimeste huvi kodukoha ajaloo, pärimuste ning nende uurimise vastu.

Viru-Nigula raamatukogu projekti eesmärk oli teha raamatukogu laste lugemisnurk atraktiivsemaks ja laste jaoks kutsuvamaks ning huvitavamaks. Lastele loodi meeldiv ja mugav interjäär.

Tänu toetusprogrammidele õnnestus panustada raamatukogutöötajate täienduskoolitusse, sest väikeste koolituseelarvetega on keeruline kutsuda esinema asjatundlikke lektoreid ja pakkuda heal tasemel koolitust.

Maakonna lastele suunatud Kratimäng andis umbes 350-le lapsele teadmise, mis on pärimus ja kogemuse, kuidas seda koguda. Projekti tulemusena talletati paljud perepärimused.

2.3 Struktuur

2013.aastal muutusi raamatukogude võrgus ei toimunud. Maakonnas oli 29 rahvaraamatukogu: 1 kesk- 3 linna- ja 25 külaraamatukogu. Harukogusid oli 14.

Kadrina VRK Kihlevere filiaali juures tegutsenud Ama laenutuspunkt lõpetas tegutsemise sobilike ruumide puudumise tõttu.

Enim vähendati raamatukogude lahtiolekuaegu Vinni vallas: Kadilas; Tudu ja Viru-Jaagupi raamatukogudes seoses töötajatele pandud lisakohustustega (kultuurimaja

haldamine, kultuuri-, muuseumi- ja osavalla ametniku töö), Roela raamatukogus seoses poole raamatukoguhoidja koha kaotamisega. Muudatusi lahtiolekuaegades tehti ka Sõmeru rk-s, Haljala VRK-s, Kunda LRK-s, Venevere raamatukogus. Raamatukogud arvestavad lahtiolekuaegade planeerimisel kohalike oludega (bussiajad, suvitushooaeg jms).

2.4 . Personali juhtimine ja areng

2013.a lõpuks oli maakonnas 87 raamatukoguhoidjat. Personali muudatused toimusid viies raamatukogus: Kadila raamatukogus; Assamalla seoses juhataja pensionile jäämisega; Sõmerul ja Lääne-Virumaal Keskraamatukogus seoses eelmiste direktorite lahkumisega; Roela rk-st lahkus üks töötaja, kuna kulude kokkuhoiu eesmärgil koondati pool raamatukoguhoidja ametikohta.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest 2013

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustunde arv (koolituse pikkus)	Raamatukoguhoidjate arv, kes osalesid täienduskoolitusel	Koolituseks kulutatud
Assamalla	2	4	1	223
Haljala VRK	33	72	3	216
Neist Haljala	12	28	1	
Aaspere	11	26	1	
Varangu	10	18	1	
Kadila*	0	0	0	0
Kadrina VRK	37	107	6	251
Neist Kadrina	10	51	2	
Hulja	7	19	1	
Kihlevere	6	11	1	
Viitna	7	13	1	
Vohnja	7	13	1	
Karepa	12	32	1	59
Kunda LRK	13	78	3	84
Laekvere	6	19	1	49
Lepna	4	7	1	11
Muuga	12	32	1	106
Rakke VRK	8	32	2	22
Neist Rakke	8	32	2	
Lahu	0	0	0	
Salla	0	0	0	
Roela	0	0	0	0
Sõmeru	10	31	2	215
Tamsalu	11	35	1	86
Tapa LRK	42	198	10	418
Neist Tapa	15	140	7	
Jäneda	11	30	1	
Lehtse	8	14	1	
Saksi	8	14	1	
Tudu	4	11	1	17
Uhtna	11	26	1	35

Ulvi	9	27	1	82
Vajangu	0	0	0	0
Venevere	8	32	1	140
Vergi	6	16	1	25
Vihula	10	24	1	52
Vinni-Pajusti	9	43	2	241
Viru-Jaagupi	0	0	0	0
Viru-Kabala	8	18	1	30
Viru-Nigula	9	22	1	54
Võsu	2	14	1	44
Võsupere	10	22	1	35
Väike-Maarja VRK	39	130	6	409
Neist V-Maarja	13	60	3	
Kiltsi	8	18	1	
Simuna	10	28	1	
Triigi	8	24	1	
LVKRR	26	183	25	1395
KOKKU	284	1215	75	2929

*Kadilas puudub alaline töötaja

Assamalla ja Sõmeru rk juhatajate kutseõppe tasu sisaldus koolituskuludes.

Keskmiselt kulus 2013.aastal täienduskoolituseks 34€ raamatukoguhoidja kohta. Maakonna raamatukogude töötajate koolitused piirdusid valdavalt keskraamatukogu poolt korraldatud täienduskoolitustega. Väljastpoolt pakutavatel koolitustel osalesid peamiselt LVKRR töötajad.

LVKRR 2013.a eelarve võimaldas kulutada töötaja kohta koolitusele keskmiselt 46€.

Keskraamatukogu töötajad osalesid järgmistel koolitustel:

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjate arv
Teenuse turundamine ja suhtekorraldus raamatukogus	ERÜ	1
Lasteraamatukogutöötajate suveakadeemia	Viljandi KRR; TÜ KA	1
RRK-de suvelaager "Raamatukogu on kultuuripärandi kandja"	Sillamäe KRR; RR	2
ERÜ maaraamatukogude sektsiooni suveseminar	ERÜ, Lääne MK KRR	4
ISE koolituspäev	RR	2
Kliendikeskne turundus	Lääne-Viru Arenduskeskus SA	1
Artikli MARC21: koolitus rahvaraamatukogudele	RR; Tartu LRK; ERÜ	5
Raamatukogu kui noortekeskus	TlnKRR	1
TÜ fonoteegi 30.aastapäeva konverents; EMKÜ sügisseminar	EMKÜ; TÜ RK	1
Rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma koolituspäev	ERÜ	2
Esmaabikoolitus	Eesti Punane Rist	1

Lääne-Virumaa raamatukoguhoidjad osalesid veel:

Seminaril „Sõnakunst ja e-vabadus: autorikaitsest vabakasutuseni” (2)

Friedrich Puksoo 123. sünniaastapäeva ettekandepäeval (2)

Emakeelepäeval "Eesti sõnade eluloost" (2)

Põhja-ja Baltimaade kirjandusfestivalil "Rahvuskirjandus 21.saj: sisse- ja väljavaated"

(2)

Eesti Raamatukoguhoidjate X kongressil (3)

ERÜ aastakoosolekul (4)

ERÜ maaraamatukogude teabepäeval (2)

Erialapäeval „Koolitajalt koolitajale“ (2)

Lastekirjanduse aastakoosolekul (2)

Algupärase lastekirjanduse päeval „Tüvitekstid ja ajakaja laste- ja noortekirjanduses“

(3)

Lasteraamatukogutöötajate õpipäeval (1)

Muinasjutufestivalil "Muinasjutuvägi" (2)

X üleriigilisel lasteraamatukoguhoidjate päeval (1)

Paabeli raamatukogu "Lugu luubi all" (2)

2.4.2 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Inge Pikkoja (Uhtna raamatukogu):

- Ettekanne „Kas Kreutzwald käis karjas?“ Juhan Kunderi Seltsile Rakveres.
- Ettekanne pärandkultuurist Sõmeru vallas suvistepüha tähistamisel Sõmerul.
- Mandoliinilaagris osalejatele ettekanne Uhtna piirkonna kultuuriloost ja pärandkultuurist.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajate avalikud esinemised:

Kaili Õnapuu-Seidelberg - Soomes, Seinäjoki raamatukogus raamatukogutöötajatele raamatukoguturunduse teemaline ettekanne „Marketing public library services. Based on the example of Lääne-Viru County Central Library”.

Marju Saluste - Raamatu "Mitut usku eesti III. Uue vaimsuse eri" esitlus-seminaril Tartu Ülikooli usuteaduskonnas; Lääne-Virumaa Keskraamatukogus Lääne-Viru Maavalitsuse ja Viru Instituudi pärimuse päeval raamatukogude andmebaaside teemal; Lääne-Virumaa raamatukogutöötajate seminaril teemal „Mardi ja kadripäev kristlikus kultuuris“

Lada Siimon - EBSCO koolitus Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajatele.

Reet Tomband - „Kunagi pole liiga vara lugude ja raamatute juurde tulla.“ Rakvere Põhikooli lapsevanematele; „Lasteraamat abiks kasvamisel ja kasvatamisel“

Liina Kompus - Tarkuseraamatutega targemaks“ Triinu lasteaia õpetajatele.

Lea Lehtmets - „Raamatukoguhoidja - nõukogude ideoloogia tööriist“ Haljala VRK 90. juubeli konverentsil.

Tiina Kriisa - Rakvere vanalinna kultuuriloengute sarjas toimunud loeng „Raamatukogu maja lugu“.

2.4.3 Maakonnaraamatukogu osa koolituse korraldamisel

LVKRK korraldas 2013.a 10 koolituspäeva, nende hulgas 4 seminari, 2-päevase suveseminari ja 1 õppereisi.

Olulisemad teemad ja esinejad olid:

- Virumaa pärimuskultuuri programm. *Pilvi Lepiksoo*

- Muinsuskaitse - mis ja milleks? *Karin Vimberg*
- Koduloo bibliograferimine Urramis. *Aili Hõõvelsoo, Leelo Tamm*
- Emakeelekoolitus "Raamatuuputus taskutiisikuse ajal - mida ja kuidas valida?" *Egle Pullerits*
- Kommunikatsioon ja turundus raamatukogus. *Birgit Tolmann*
- Mis on pärand ja kuidas seda koguda. *Kaja Visnapuu*
- Milline on hea ajakirjandus? *Rein Sikk*
- Trendid raamatute kirjastamisel Eestis ja maailmas. *Krista Kaer*
- Eesti riigikaitsest ja kaitseväest. *Enno Mõts*
- Elutuba ehk kujundusnippe raamatukogus. *Eveli Varik*
- Maakonna raamatukogutöötajate VIII suveseminar toimus Haljala vallas. Seminari põhiteema oli kantud kultuuripärandi aastast. Lisaks valla kultuuriväärtustega tutvumisele läbiti ka järgmised koolitused:
  - Vaimne kultuuripärand meil ja mujal. *Margit Siim*
  - Tants ja liikumine - põlised väärtused. *Maie Orav*
  - Kultuuriloolist väärtust omavad muinsuskaitseobjektid L-Virumaal. *Anne Kaldam*
- Õppereisil Haapsalusse külastati Lääne Maakonna Keskraamatukogu ja selle lasteosakonda ning Iloni imedemaad, kus kuulati Krista Kumbergi koolitust suundumustest kaasaegses eesti lastekirjanduses.

Maakonna raamatukogutöötajate osalemisega keskraamatukogu korraldatud koolituspäevadel võib rahule jääda. Keskraamatukogus täienduskoolitusel käimine on odav ja mugav, sest koolituseks ettenähtud summad maaraamatukogude eelarvetes on üldjuhul väikesed ega võimalda kaugemaid sõite. Need, kes ei osalenud ühelgi koolitusel põhjendasid seda koolituse ebasobivate aegade või huvipuudusega pakutavate teemade vastu. Üldjuhul peeti koolitusteemasid aga vajalikeks ja huvitavateks.

LVKRRK taotles kolme koolituse läbiviimiseks raha projektidega. Kaasati ka maakonna kooliraamatukoguhoidjaid. Täienduskoolituste pakkumisel arvestati ka raamatukogutöötajate endi soovidega. Siiski tahaks rohkem näha õpitu rakendamist igapäevatoos.

Kõigile, kes läbisid LVKRRK poolt korraldatud täienduskoolitust vähemalt 6 tunni ulatuses, väljastati ka koolitustõend.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Erialaharidust omandasid 4 maakonna raamatukogutöötajat:

2 töötajat asusid õppima Eesti Rahvusraamatukogu poolt korraldatud raamatukoguhoidjate kutseõppes.

2 töötajat õpib Tartu Ülikooli raamatukogunduse ja infokeskkondade erialal.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

- Lääne-Viru maavanema tänukiri Sõmeru raamatukogu direktor *Maret Kõrele* – Lääne-Virumaa 2013. aasta raamatukoguhoidja.
- Lääne-Viru Maavalitsuse tunnustuskiri 2013. aastal lugemist väärtustava ja soodustava tegevuse eest *Reet Tombandile* Lääne-Virumaa Keskraamatukogust.
- Maavanema tänukiri *Tapa Linnaraamatukogule* – Lääne-Virumaa 2013. aasta raamatukogu.

- *Kadrina Valla Raamatukogu* ja MTÜ Kadrina Kirjandusklubi Kadrina valla „Aasta tegija 2013“ .
- Tapa valla aasta tegija 2013 tiitel *Kersti Burk'ile* Tapa Linnaraamatukogust.
- Haljala vallavalitsuse ja volikogu tänukiri Haljala Vallaraamatukogu Varangu Haruraamatukogu raamatukoguhoidja *Urve Kingumetsale* 20. tööjuubeli puhul.
- Lääne-Viru maavanema tunnuskirja *Ene Heidele* – 2013. a parima raamatukoguhoidja nominent.
- *Inge Pikkojale* - Hea tegu 2012- Sõmeru valla tänuplaat raamatu „Pärändkultuur Sõmeru vallas“ koostamise eest.
- ETKA Andras tänukirja aktiivse tegevuse eest Lääne-Virumaa täiskasvanud õppija nädala korraldamisel – *Uhtna rk, Muuga rk, Kadrina VRK, Tapa LRK* ja *Lääne-Virumaa Keskraamatukogu*.

Riiklike ülesannete täitmisel vajavad raamatukoguhoidjad koolitusi eelkõige info-ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel, info- ja digitaalse kirjaoskuse arendamisel ning valdkonna jaoks olulisest seadusandlusest.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

2.5.1 Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht

2013. aastal ei ehitatud uusi raamatukogusid ega tehtud suuremaid renoveerimistöid. Kadrina VRK Hulja harukogul vahetati katus, väiksemaid remonditöid tehti Tamsalus (uus põrandakate, valgustus), Vihulas (elektrisüsteemi korrastamine), Kihleveres (elektrisüsteem, valgustid), Jänedal. Võsupere raamatukogus käis pidev ehitusvigade parandamine.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus 2013 teostatud suuremad tööd olid ventilatsioonisüsteemi ümberehitus ning evakuatsioonivalgustite vahetus.

2014.a on remonditöid planeeritud Jänedal, Kiltsis. Remonti oleks vaja teha veel Karepal, Rakkes, Vihulas, Vergis. Viimases on üleval aga küsimus maja võõrandamisest. Lepna raamatukogus on endiselt probleemiks libedad põrandad ja puudulik valgustus trepikojas.

Uhtna raamatukogu ruumides on planeeritud remont 2015. aastaks. Selle käigus on vaja lahendada raamatukogu ruumipuuduse probleem.

Laekvere Raamatukogu uute ruumide remont on arengukavas sees aastatel 2013-2020.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus oleks vaja remontida päikesepoolsed aknad ja fassaad, paigaldada fassaadi teatud osadele tuvitõkkevõrk.

Raamatukogude asukohaga ollakse üldjuhul rahul, kuid üldiseks mureks on ruumipuudus.

2.6 Raamatukogu arendustegevused

Suuremaid arendustegevusi ei olnud, infotehnoloogia vallas olid suuremateks arendusteks:

- Kundas sõlmiti uus IT-halduse erilahenduste leping Elioniga.
- Uhtnas seadistati internetiühendus ringi valguskaablile.

Mindi üle raamatukoguprogrammi URRAM uuele versioonile U3, kus muudeti pikka aega probleemiks olnud Kadrina valla raamatukogu osakonnad (filiaalid) eraldi üksusteks.

Tapa valla raamatukogud võtsid kasutusele mitmeid uuendusi, mida pakub raamatukoguprogramm RIKS (n. m-RIKS Androidile).
Wifi levib pooltes raamatukogudes.

2.7 Raamatukogude koostöö

Töö koordineerimine ja koostöösuhted

Koostööd tehakse peamiselt kohalikul tasandil. Mitmed maaraamatukoguhoidjad on ise seotud ka seltsitegevusega, seega on palju koostööd MTÜ-dega. Raamatukogupoolne koostöövalmidus ei ole igal pool ühesugune ja erinevate asutuse lähedus iseenesest ei taga head koostööd. Kahjuks leidub raamatukogusid, kelle koostöö piirdub ainult teiste raamatukogudega teavikute vahetamises.

Rahvusvahelisel tasandil teevad koostööd ainult Tapa LRK ja Lääne-Virumaa KKK. Tapa LRK teeb koostööd Akaa linnaraamatukoguga Soomes – korraldatakse kolleegide külaskäike ja vahetatakse näitusi.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koostööpartneriteks on Soomes Lapua ja Lappeenranta raamatukogud, kellega vahetatakse nii näitusi, teavikuid kui korraldatakse kolleegide külaskäike.

Riiklikul tasandil:

Eesti Kultuuriministeerium – maakonna koolitusprojektid

ERÜ – koolitused, seminarid, raamatukogupäevad

Eesti Lastekirjanduse Keskus – koolitused, üleriigilised ühisprojektid.

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristikaosakond – koostöö Krati projekti läbiviimisel.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koostööpartneriks riiklikul tasandil oli *Eesti Kunstiakadeemia* nahakunsti osakond, kellega koostöös tehti mitmeid köitekunsti näitusi.

Kohalikul tasandil:

Külaseltsid, MTÜ-d, vallavalitsused, koolid, lasteaiad, hooldekodud, rahvamajad valla/linnalehed - ürituste ja raamatukogutundide korraldamine ja kajastamine, teavikute transport, väljaannete koostamine ja avaldamine, kirjandusauhinna väljaselgitamine.

Oma valla ja teised *maakonna raamatukogud* – ürituste ettevalmistamine ja RVL

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu – teavikute komplekteerimine, koolitused, info vahendamine, maakondlikud projektid.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peamised koostööpartnerid on kohalikul tasandil olnud:

Rakvere Kultuurikeskus- ühisüritused ja sündmuste info vahendaja

Rakvere Teater – ühisüritused. Teatri peakunstnik *Eveli Varik* osales näitusel Kunstikuuk ja esines maakonna raamatukogutöötajate seminaril.

Rakvere Spordikeskus- toetamine ruumidega

Lääne-Viru Omavalitsuste Liit - ühisüritused

Rakvere Kolmainu kirik – näituse korraldamine

Karmeli kogudus- ühisüritused

Tallinna Ülikooli Rakvere Kolledž – ühisüritused ja kasutajakoolitused

Vinni vallavalitsus - Eduard Vilde aasta (märts 2014 – aprill 2015) ettevalmistamine, millesse on kaasatud ka Lääne-Virumaa Keskraamatukogu.

Rakvere Muusikakool ja Rajaotsa muusikakool - Kontsertide korraldamine Lääne-Virumaa Keskraamatukogus.

Virumaa Teataja - Raamatukogu peamine meediapartner.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu maakonnaraamatukoguna korraldas maakonnas:

- koostöös *Lääne-Viru Maavalitsusega* maakonna parima raamatukoguhoidja valimist; raamatute ja mängude kogumist annetuseks Moldova Criuleni maakonna raamatukogudele.
- Koostöös *Lääne-Viru Omavalitsuste Liiduga* Virumaa kirjandusauhinna logo ja eksliibrise konkursi ja väljavalitud logo kleebiste levitamist
- koostöös *Lääne-Viru Omavalitsuste Liiduga* ja *Virumaa Teatajaga* Aasta teo hääletamist maakonna raamatukogudes
- koostöös *Haljala Vallaraamatukoguga* maakonna raamatukogutöötajatele suveseminar Haljala vallas. Keskraamatukogu osa oli koolituse ja rahastuse korraldamine
- koostöös *Eesti Kirjanike Liidu* ja *Eesti Rahvusraamatukoguga* kirjanike tuuri
- koostöös *ETKA Andrasega* täiskasvanud õppija nädala raames koolitust „Õige aeg on õppida rahatarkust“ ja teisi TÕN-iga seotud ettevõtmisi

3. Kogud

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused

- Kogud aasta lõpul: 757 663 eks
  - Neist raamatuid: 97,5%
  - Neist ilu- ja lastekirjandus: 61,1%
- Kustutati: 16 758 eks
- Juurde tuli: 22 640 eks
  - Neist raamatuid: 92,8%
  - 63,7% juurdetulnust oli ilu- ja lastekirjandus

Kolme viimase aasta andmete võrdlemisel võib öelda, et kõige kehvem aasta oli 2012. aasta, mil kohalike omavalitsuste eraldatud summa oli 1900€ võrra väiksem kui 2011. aastal, teaviku keskmine hind aga kasvanud, seega teavikuid sai osta tunduvalt vähem. 2013. a kujunes palju paremaks. Omavalitsused eraldasid teavikute ostuks 8,1% ehk 7461€ rohkem kui 2012. a. Kõige tuntavam tõus oli Rägavere vallas, eraldatud summa kasvas 1600 € võrra. Rakke, Rakvere ja Vinni vald ei leidnud kahjuks siiski võimalust eraldist suurendada.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et omavalitsused on siiski teadvustanud raamatukogu tähtsust kogukonnas ja ka seda, et ilma raamatuteta pole mõtet raamatukogu üleval pidada.

Lääne-Virumaa rahvaraamatukogudele eraldati riigi poolt toetust teavikute ostuks kokku 101 718€, sellest 50 859€ oli sihtotstarbeline. RD plaan täideti 123,7 %-selt ehk teavikuid ja perioodikat osteti kokku 62 910€ eest. Kuna teavikute hinnad näitavad jätkuvalt kasvutendentsi, siis sama eelarve juures saab aina vähem eksemplare osta.

Kõik Urramit kasutavad rahvaraamatukogud komplekteerisid oma kogud Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kaudu. LVKRR komplekteerimisosakonna kaudu osteti

2013.aastal 15668 teavikut, sellest 98% ehk 15348 eksemplari moodustasid raamatud ja 0,1% ehk 16 eksemplari muud teavikud (põhiliselt lauamängud).

Tapa valla raamatukogud kasutavad raamatukoguprogrammi Riks ja seetõttu komplekteerivad oma teavikud ilma keskkogu vahendusega.

Komplekteerimise põhimõtted ei ole muutunud: eelistatakse eesti- ja väärtkirjandust, algupärast lastekirjandust, aga ka ajaviitekirjandust. Arvestatakse piirkonna lugejate huvide ja vajadustega, seda ka eriala- ja teatmekirjanduse puhul. Teavikuid saab osta iga aastaga vähem, oluliseks peetakse, et vähemalt ühes omavalitsuse raamatukogus oleks teavik olemas, järjekordi vältida ei suudeta. Vähesed arvestavad ka piirkonnas oleva kooli vajadustega ja teevad selles osas koostööd õpetajatega. Rakveres ja selle läheduses on mitu kõrgkooli ning sellest tulenevalt on lugejaskonna seas suur hulk üliõpilasi. Seetõttu pööratakse õppekirjanduse tellimisele enamat tähelepanu, võttes komplekteerimisel aluseks just need erialad, mida piirkonna kõrgkoolides õpetatakse. LVKRRK, Tapa LRK ja Kunda LRK komplekteerivad ka venekeelset kirjandust.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogule osteti 2013.a kokku 3806 teavikut 41 155€ eest. Kokku saabus teavikuid koos perioodikaga 4460 eksemplari (2012.a 4563 eks). Laadiline jaotus on veidi muutunud, 2013. a osteti rohkem raamatuid ja vähem auviseid.

Ostetud teavikute keskmiseks hinnaks kujunes 2013.aastal 10,81€, sh raamatutel 10,99€ ja auvistel 6,20€.

2013. aastal korrastati suures osas teavikufondi, mille käigus kustutati 6971 teavikut. Seda on 2661 eksemplari võrra rohkem kui aasta jooksul teavikuid saabus. Kustutatute hulgas oli palju aegunud või siis liigse eksemplaarsusega erialast kirjandust (u 61%), samuti lagunenud laste- ja ilukirjandust. Osa kustutatud teavikutest müüdi, osa hoitakse raamatulaada tarbeks, samuti täiendatakse pidevalt fuajees asuvat tasuta raamatu riiulit.

2013.aasta lõpuks oli Lääne-Virumaa Keskraamatukogu teavikufondis 125 180 eksemplari kogusummas 736 330,45€.

Annetuste osakaal kogude juurdekasvust

Kokku saadi annetustena 2871 eksemplari ehk 12,7 % saabunud teavikutest. 87% annetustest olid raamatud. Keskraamatukokku saadi annetustena 504 teavikut, mis moodustab 11,7% teavikute juurdetulekust.

Peamised annetajad on asutused ja ettevõtted aga ka mõned üksikisikud, uutest annetajatest võiks märkida Eesti Islami Kogudust, Norra Vest-Agderi maakonnavalitsust, Kaitsepolitsei ametit ja Lapua linnaraamatukogu.

Kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega

Kuna U3 ei võimalda 2013.a kogu maakonna laenutustest ülevaadet anda, siis põhineb järgnev analüüs Riksi kasutava Tapa LRK ja keskraamatukogu andmetel, mille edetabelid on koostatud U2 laenutuste statistika (1.jaanuar-28.juuli) ning U3 laenutuste statistika (29.juuli- 31.detsember) põhjal.

Enim laenutatakse ilukirjandust, Lääne-Virumaa lugejad eelistavad eesti kirjanike teoseid. Populaarseimad on Piret Raud, Ilmar Tomusk, Erik Tohvri, Tõnu Õnnepalu, Andrus Kivirähk. Samuti ka soome-eesti kirjanik Sofi Oksanen.

Piirkondliku lugemiseelistusena võib välja tuua Virumaa kirjandusauhinna laureaatide Andrei Hvostovi „Sillamäe passioon“ ja Mihkel Muti „Kooparahvas läheb ajalukku“ teoste suurema laenutuste hulga. Jätkuvalt on populaarsed kirjastuse Petrone Print „Minu ...“ sarja raamatud.

Nii kohalikus kui üleriigilises meedias suuremat kajastust leidnud raamatud on enim laenutatud st lugejad jälgivad meedias antavaid soovitusi ja arvustusi. Ühe või teise autori teoste lugemist mõjutavad ka esinemised ja kohtumised lugejatega.

Kõige usinamad raamatukogu kasutajad on tööl käivad inimesed ja pensionärid, ülekaalukalt naised.

Lugejarühmade lõikes raamatulaenutusi analüüsidest ilmneb, et:

- Täiskasvanute laenutustes jääb eelkõige silma „Minu...“ sarja suur osakaal, tabelis leiduvatest raamatutest on pool eestikeelseid algupärandeid ja pool tõlkekirjandust.
- Pensionäride laenutustes on ülekaalus eesti kirjandus, populaarseim autor on Erik Tohvri, „Minu...“ sarja raamatud, elulooraamatud.
- Üliõpilaste laenutuste edetabelitest ilmneb, et laenutatakse enim õppekirjandust, eelkõige kasvatusteaduste alaseid (lastepsühholoogia, arengupsühholoogia), teadustöö metoodika ja õiguse materjale.
- Gümnaasiumiõpilaste laenutuste seas figureerib koolikohustuslik kirjandus.

Ajakirjade laenutuste edetabel on väga kirju, sisaldades meelelahutuslikke, praktilise sisuga ja populaarteaduslikke ajakirju. Ka nn kultuuriajakirjade paketti kuuluvad ajakirjad on laenutuste edetabelis esindatud (Vikerkaar, Akadeemia, Looming).

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

2013.a juurde tulnud teavikutest olid 92,8% raamatud. Raamatuid ostetakse endiselt otse kirjastustelt (Varrak, Ersen, Koolibri, TEA, Kunst, Elmatar, Fantaasia) ja vahendajatelt Rahva Raamat, Tallinna Raamatutrükikoda, Apollo Holding). Valiku aluseks on teaviku hind, kiire ja tasuta transport. Hulgikliendile on kindlad keskmised allahindlused -5% hulgi hinnast, erijuhtudel ka 10-20%ni. Ka vahendajatelt saadakse soodustust, kuid hulgi hind nende puhul võib tunduvalt erineda ja seepärast tuleb iga teaviku hindu võrrelda.

Venekeelseid raamatuid ostetakse näidiste järgi ja põhiliselt OÜ Sinonimilt. Kuna venekeelse kirjanduse järgi nõudlus tasapisi väheneb, siis neid ostetakse harvem, umbes kord paari kuu tagant. Võõrkeelset kirjandust tellitakse põhiliselt raamatukauplusest Krisostomus, vahel ka AS Allectolt.

E-raamatuid pole maakonda siiani ostetud, kuna puudub nende laenutamiseks sobiv keskkond.

Keskraamatukokku saabus ilu- ja lastekirjandust 2303 eksemplari, mida on 215 eksemplari rohkem kui eelneval aastal. Ilukirjanduse osakaal saabunud raamatutest on 59,3%. Kuna 2013.aastal osteti lastekirjandust rohkem, on ka ilukirjanduse osakaal tõusnud, sest eelkooliealiste ja esimeste klasside lastele mõeldud teavikud liigitatakse kõik lastekirjanduse alla, ka populaarteaduslikud.

Võõrkeelse, eriti venekeelse, kirjanduse osakaal väheneb jätkuvalt. Kui 2011. a osteti venekeelseid raamatuid 419 eks, siis 2013.aastal vaid 212 eksemplari. Noored vene rahvusest lugejad valdavad nii eesti kui ka inglise keelt ning nõudlus venekeelse kirjanduse järele väheneb, seda eelkõige erialakirjanduse osas. Võõrkeelsete raamatute osakaal moodustas 2013.aastal saabunud teavikutest 11,3 %, 2012.aastal 11,6%.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodikat ostab iga raamatukogu ise, keskkogu vahendusel ostetakse maakonda vaid kultuuriajakirjandust. Perioodika tellimisel võetakse erinevatelt vahendajatelt hinnapakumisi ja vastavalt sellele valitakse tarnija. Keskkogusse tellitakse põhiliselt KE Ajakirjanduse OÜ, AS Lehepunkti ja AS Kultuurilehelt vahendusel.

Kultuuriperioodikast on enim tellitud Tähekest, järgnevad Hea Laps, Sirp, Loomingu RK ja Looming. Kõige vähem oli tellitud Võšgorodi, Tallinna ja Oma Keelt. Keskraamatukokku saabus perioodikat kokku 150 nimetust, mis moodustas 3,4% saabunud teavikutest. Perioodikat ja muid kiiresti aeguvaid teavikuid osteti 9315€ eest, sh kultuuriperioodikat 391€ eest.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid ostsid 2013.aastal ainult 11 raamatukogu, peamiselt saadakse auviseid annetustena. 2013.a moodustasid auvised juurdetulnud teavikutest 2,28% ja aasta lõpul moodustasid need 1,33% kogudest.

Enamus auvistest on soetatud keskkogu tarbeks (410 eksemplari, mis moodustas kogu teavikute juurdetulekust 9,2%), maaraamatukogudele saadetud auvistest moodustab põhiosa annetatud muusika CD-d ja üksikud videod.

Muusikalisi helisalvestisi ostetakse e-kauplustest (CDMarket, Lasering), aga viimasel ajal ka Apollo kauplusest, kus auviste hinnad tihti kõige soodsamad. Enamus ostetud auvistest on muusikalised helisalvestised, mõned heliraamatud ja veidi ka videoid. Kui videote laenutamine oleks litsentsivaba, siis kindlasti ostetaks neid rohkem. Suurem huvi oleks ka heliraamatute vastu, kuid kahjuks toodetakse neid vähe. Aasta jooksul soetatud auvistest moodustasid 37,6% annetused.

4. Raamatukoguteenused

Põhiosas pakutakse traditsioonilisi raamatukoguteenuseid, mõned raamatukogud tegelevad koduteenindusega, üksikutes raamatukogudes pakutakse ka turismi-info teenust, müüakse valla sümboolikaga meened ja koduloolisi trükiseid. Ühes pakutakse postiteenust. Raamatukogud pakuvad ka oma ruumide kasutamise võimalust.

Kunda LRK tegeleb ainukesena maakonnas ka eakatele raamatute tutvustamise ning ettelugemisega: Tervise- ja Hooldekeskuses asuvas teeninduspunktis tehakse seda vähemalt korra kvartalis. Teenust hinnatakse kõrgelt, raamatukogutöötaja on oodatud külaline ning tihti kujuneb külaskäigust hubane kirjandusarutelu.

Raamatukoguprogrammi võimalust lugejaportaalis laenustähtaegu pikendada pakuvad $\frac{3}{4}$ raamatukogudest. Teavikuid reserveerida ja järjekorda panna saab kõikjal.

Lugejate rahulolu-uuringuid aruandeaasta jooksul maakonnas läbi ei viidud.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine (AIP-i kasutamine)

Kõigis maakonna rahvaraamatukogudes on tagatud juurdepääs avalikule teabele: kas paber kandjal või interneti vahendusel on võimalik lugeda perioodikat, tutvuda õigusaktidega, kohalikke elu puudutavate dokumentidega jne.

2013.a oli lugejate käsutuses 133 internetiühendusega ning osaliselt ka ID-kaartidega varustatud arvutit. Info leidmisel abistab raamatukoguhoidja.

AIP-ide kasutamine väheneb seose internetiühenduse laienenud levikuga ja inimeste paranenud võimalustega IKT vahendite soetamisel. Kohati on AIPide kasutamise vähenemise põhjuseks ka raamatukogu vananenud riist- ja tarkvara. Raamatukogudesse tullakse e-teenuste kasutamiseks, sest arvestatakse raamatukoguhoidja abiga.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu internetipunkti kasutatavus 2013.aastal pisut kasvas: 2012.aastal registreeriti 7554 külastust, 2013.aastal 7836. Külastuste arvu kasvu põhjuseks on AIPi aastaringne lahtiolek ning uuendatud riistvara. Seoses tihedamalt toimunud kasutajakoolitustundidega oli AIP 2013.aastal koolituspäevadel

tunni või paar suletud, mistõttu jäid registreerimata nende inimeste külastused, kes AIPi asemel erialakirjanduse lugejaarvuteid kasutama suundusid.

4.2 Raamatukogu kasutamine

Raamatu- kogu	Lug-d 2012	Lug-d 2013	Muut- us(+/-)	Külas- tused 2012	Külas- tused 2013	Muutus (+/-)	Virtuaal- külas-d 2012	Virtuaal- külas-d 2013	Muut- us(+/-)
Linna/maa konna rmtk	22476	20982	-1494	372235	355636	-16599	69696	98873	29177
Sh keskk	7451	7081	-370	108223	104775	-3448	30182	35117	4935

Raamatukogu	Laenu- d 2012	Laenu- d 2013	Muutus (+/-)
Linna/maakonna rmtk	762876	703551	-59325
Sh keskk	234188	215562	-18626

Raamatukogude kasutamise arvestust peetakse kataloogides Riks ja Urram. Juuli lõpus läks Lääne-Viru maakond üle Urrami uuele versioonile, millega kaasnes arvestuses palju segadust. Kuna 43-st rk-st 39 kasutab Urramit, mille statistika ei ole usaldusväärne, siis iseloomustavad antud arvud ainult suurusjärku ja ei pruugi olla statistiliselt täpsed. Õiged lugejate arvud said ainult need rk-d, kes pidasid arvestust paralleelselt ka käsitsi.

Kohallaenutuste arv on vähenenud, kuid selle märkimine käib mitut moodi: valikstatistikaga või jooksvalt, kolmes raamatukogus kohalkasutuse üle arvestust ei peeta.

Hoolimata ebatäpsest statistikast tuleb siiski nentida, et langustendents kõikide näitajate osas jätkus. Langes ka hõlve maakonnas: 33% (2012.a 34,8%). Olukorras, kus elanikkond maakonnas iga aastaga kahaneb ja paljud sissekirjutatud elavad töötõttu tegelikult mujal, on näitajate langemine paratamatu.

Tõusnud on ainult virtuaalkülastuste arv. Kuna paljud sisenevad e-kataloogi just kodulehe kaudu, siis näitab see, et inimeste teadlikkus raamatukogu poolt pakutavatest e-teenustest tõuseb ja neid ka kasutatakse. Aruandes on kajastatud siiski ainult 8 raamatukogu virtuaalkülastusi.

Raamatukogu kasutamist mõjutavad tegurid ei ole viimaste aastate jooksul eriti muutunud:

- Maakonna elanikkonna vähenemine (-1020 inimest) ja vananemine. Väikestes kohtades mõjutab raamatukogu näitajaid ka ühe aktiivse lugeja lahkumine.
- Raamatukogu asukoht ja lahtioleku kellaajad mõjutavad eelkõige nende inimeste raamatukogukülastusi, kellel puudub isiklik transport.
- Kallinenud teavikute hindade tõttu saab teavikuid osta vähem, millest omakorda tulenevad pikad järjekorrad uudiskirjandusele panevad lugejaid teaviku ootamisest loobuma.
- Eelkõige maapiirkondades toob inimesed raamatukokku interneti kasutamise võimalus, vajadus koopia- ja printimisteenuse järele, raamatukogutöötaja abi erinevate internetitehingute teostamisel.

- Enam külastatakse neid raamatukogusid, mis on muutunud kooskäimise ja omavahelise suhtlemise kohaks ning kus toimuvad erinevad raamatukoguüritused.

U3le üleminekul tekkinud segadused RVL-i teel laenutatavate teavikutega muutsid antud statistika ebausaldusväärseks, seega on raske seda täpsemalt analüüsida. Tõenäoliselt suuri kõikumisi ei olnud, sest teavikud liiguvad raamatukogude vahel nii valla kui maakonna siseselt endiselt aktiivselt. Teavikute toomiseks teistest raamatukogudest kasutatakse sotsiaaltöötajate, kohalike elanike, õpilasbussi abi. Raamatukoguhoidjad ise käivad kindlatel päevadel maakonnaraamatukogus teavikuid viimas ja toomas. Tihti on lugejad ka ise valmis teavikule järgi minema. Posti teel teavikuid teistest raamatukogudest tellivad vähesed, peamiselt keskraamatukogu lugejad, sest raha selle eest ei olda valmis maksuma.

Koduteenindust ei pakuta igal pool, kuid kus seda tehakse, kasutatakse peale raamatukogutöötajate endi ja pereliikmete veel hooldus- ja sotsiaaltöötajate aga ka postiljoni abi.

E-teenuste arendus ja tutvustus:

Raamatukogu veebilehed või blogid on vähestel.

Veebilehe külastamise põhjused:

- info raamatukogus toimuvatest üritustest
- info saabunud uutest raamatutest või lugemissoovitused
- laenutustähtaja pikendamiseks
- andmebaaside lingikogud
- lugejaportaali sisenemiseks
- raamatukogu kontaktide ja lahtiolekuaegade vaatamiseks

RIKSi kasutatavate raamatukogude lugejatele pakutakse mobiilirakendust, mille abil saab tutvuda uudiskirjandusega, teavikuid reserveerida ja pikendada, näha oma andmeid – laenutuste, reserveeringute ja võlgnevuste arvu, tasumata maksete summat jm. Rakendusel on nii eesti, vene kui ka inglise keele tugi.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kasutamine

2013.aastal kasutas raamatukoguteenust Rakveres 42,6% elanikest (2012.a 44,3%). Lugejate arv jätkas 2010.aastal alguse saanud vähenemise trendi ka 2013.aastal. Vähenesid nii külastuste kui ka ilu- ja erialakirjanduse laenutuste arv. Positiivse näitena 2013.aastast võib välja tuua selle, et võrreldes 2012.aastaga on suurenenud muusikaosakonna laenutuste ning virtuaalkülastuste arv.

Eesti Statistikaameti 2013.aasta andmete alusel oli 75% leibkondadest Lääne-Virumaal arvuti ja internetiühendus, seega on ka inimeste parem varustatus infotehnoloogiaga ja juurdepääs internetile üheks külastuste arvu vähenemise põhjustajaks, sest lugejatel on võimalik palju ise eelnevalt lugejaportaali kaudu ära teha.

E-teenused Lääne-Virumaa Keskraamatukogus:

- Uudiskiri: informeerib raamatukogu kasutajaid uudiskirjandusest ning raamatukogus toimuvatest üritustest ja näitustest.
- Facebook: (425 sõpra) Kõige vahetum info vahendamise kanal
- Raamatukogu veebisait: juurdepääs eesti ja välismaa raamatukogude-, muuseumite- ülikoolide vaitekirjade-, jms andmebaasidele, samuti on olemas

temaatiline lingikogu. Andmebaaside nimekirja ja lingikogu uuendatakse ja täiendatakse jooksvalt.

- Lastele suunatud kodulehekülj Lastekas: lasteajakirjad ja lasteportaalid, lasteluule andmebaas Arkaadia, jm teemaatilised andmebaasid. Raamatukokku jõudnud uus lastekirjandus.
- Raamatukoguhoidja lugemissoovituse blogi (2013.aastal 28 postitust).

4.3 Lasteteenindus

Raamatu- kogu	Lug-d 2012	Lug- d 2013	Muu- tus(+ -)	Külast- d 2012	Külast- d 2013	Muutus (+-)	Virtua- al külas- d 2012	Virtuaa- lkülas-d 2013	Muut- us(+ -)
Linna/maak rmtk	5730	5628	-102	110793	101859	-8934			
Sh keskk	1687	1784	97	28911	26896	-2015		4299	

Raamatukogu	Laenut-d 2012	Laenut-d 2013	Muutus (+-)
Linna/maak rmtk	102849	91019	-11830
Sh keskk	30085	27902	-2183

Kõik statistilised koondnäitajad lasteteeninduse osas on maakonnas 2013. aastal langenud.

Lastest lugejate arv maakonnas vähenes 2013. aastal 1,8%. Laste külastuste arv maakonnas vähenes 8,1 %, keskraamatukogus 7 %. Kui 2012.aastal kasvasid laste laenutused, siis 2013.aastal vähenesid laste laenutused 11,5%, keskraamatukogus 7,3%.

Virtuaalkülastused näitavad ainult keskraamatukogu lastele suunatud kodulehe külastusi, teised raamatukogud laste virtuaalkülastusi eraldi välja võtta ei saa.

Võimalikud arvude languse põhjused:

- Laste arvu üldine vähenemine
- Maapiirkondades sõltub raamatukogu kasutamise võimalus ühistranspordist, koolilapsed eelistavad koolile lähimat raamatukogu kodukohta raamatukogule
- Laste vähenemine vaba aeg ning arvuti jm eelistamine lugemisele
- Raamatukogu külastavad lapsed veedavad raamatukogus pigem aega arvuteid kasutades ja lauamänge mängides ning laenutavad raamatuid vähem koju.

Katsetatud on erinevaid võimalusi lapse ja raamatu kokkuviimiseks: uusima lastekirjanduse tutvustamine lapsevanematele ja lastega tegelevatele; lasteaktiivi kujundamine; infomaterjalid, soovitusnimekirjad, suvelugemismängud; tasuta lugejapiletid; raamat koos ahvatlusega ehk laste suunamine raamatute juurde põnevate kõrvaltegevuste kaudu; raamatute sidumine kunstinäitustega; kohtumised kirjanikega; mängulised raamatukogututvustused; regulaarne ringitegevus.

Kui teeninduspiirkonnas puuduvad kool ja lasteaed, siis on raamatukogu võimalused laste lugemishuvi õhutamiseks märksa piiratumad. Seda enam tuleb nuputada ahvatlusi koolivaheaegadeks, nädalalõppudeks, seda olulisem on panustada pereürituste korraldamisse.

Lastekirjanduse komplekteerimisel eelistatakse maakonnas üksmeelselt eesti autorite teoseid, eriti väikelastele mõeldud kirjandust; lähtutakse koolide ja lasteaedade õppekavadest, Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitustest ning sõltutakse nappidest rahalistest võimalustest.

Oluline on koolide ja raamatukogude koostöö koolikirjanduse tellimisel, heaks näiteks tugevast koostööst on Uhtna kool ja raamatukogu.

Perioodika tellimisel on prioriteediks omamaised lasteajakirjad, autorikaitseadusest tulenevate piirangute tõttu ei ole peetud otstarbekaks osta DVD-sid, mida laenutada pole võimalik.

Riiklikul tasandil toimus 2013.aastal aktiivne koostöö Eesti Lastekirjanduse Keskusega:

- Edukaks kujunes ELK-i juubelile pühendatud lastekirjanike tuur nelja värvika luulemehega: Ilmar Trull, Heiki Vilep, Jaanus Vaiksoo ja Wimberg, kelle üleastumised Rakveres ja Tapal kõitsid nii suuri kui väikeseid.
- ELK korraldatud üle-eestilise 3.- 4. klasside õpilastele suunatud uuema eesti lastekirjanduse teemalise kirjandusliku mälumängu maakonda esindava võistkonna väljaselgitamiseks korraldas keskraamatukogu maakondliku eelvooru, milles osales 18 võistkonda 8 koolist (kokku 54 last).

Raamatukogude koostöö erinevate kohalike partneritega on aktiivne: koostööd tehakse omavalitsuste, kultuuriseltside, rahvamajade, noortekeskustega. Kohalikud lasteaiad on raamatukogude ühed kõige püsivamad koostööpartnerid: koos korraldatakse ettelugemisi, teemapäevi, lasteaialapsed käivad raamatukogudes õppekäikudel. Eraldi märkimist pälvivad Kunda, Uhtna, Tapa ja Vihula raamatukogude tihe koostöö kohalike lasteaedadega.

Koostöö koolidega on samuti tihe.

Nimetamist väärivad ettevõtmised:

- Suurimaks kordaminekuks oli kultuuripärandi aasta kratimängu maakonna koolide 4.-9. klasside õpilastele. Projekti eesmärk oli suunata lapsed koguma kodukandi pärandikogu seni veel talletamata lugude, faktide, kirjelduste ja muu säilitamist vääriva materjaliga. Kratimäng võimaldas ühendada arvuti taga istumise hariva ja avastusliku pärimuse kogumisega; õhutas katsetama kaasaegsete talletusvahendite kasutamist pärimuste salvestamiseks. Kevadel toimusid pärimuse kogumise põhitõdesid tutvustavad koolitused, aega pärandit koguda oli suvisel koolivaheajal ning laste meisterdatud kratid toodi sügisel näitusele Lääne-Virumaa Keskraamatukokku. Kogu maakonnas valmis kokku 11 kratti, kuid kratimängus lõi kaasa ühtekokku 360 last, lisaks neid juhendanud täiskasvanud. Kratipäeval kuulutati välja ka peaaauhinnad kõige põnevamate varade kogujaile: Muuga, Lahu ja Uhtna lapsed said auhinnaks kunstnikepaari Piret ja Jüri Mildebergi külaskäigu ning Tapa ja Vinni-Pajusti lapsed muinasjutuvestja Piret Pääri külaskäigu.
- Tapa raamatukogu korraldas neljandat korda üleriigilise etluskonkursi „Ellen Niiduga Midrimaal“, mida aitasid läbi viia valla kirjandusklubi ja Tapa Gümnaasium.
- Raamatukogupäevade aegu toimusid Muugas koolivaheaja pärastlõunad raamatukogus: ettelugemispäev „Väiksest nõiast Ärbini“, infokirjaoskuse päev „Kuidas leida vajalikku infot?“, eesti raamatu päev eesti muinasjuttude seltsis

ning pärastlõuna lauamängudega.

Lisaks toimusid kas raamatukogudes või koostöös raamatukogudega erinevad kohtumised kirjanike ning kunstnikega, pakuti huvitavaid tegevusi koolivaheaegadeks, toimusid raamatuesitlused, koduste laste muinasjutuhommikud. Läbimõeldud näitustega paistavad silma keskraamatukogu ja Tapa linnaraamatukogu.

Lastele suunatud kasutajakoolitusi teevad keskraamatukogu kõrval ka Vinni, Uhtna, Tapa ja Kunda raamatukogud. Keskraamatukogu pakub ka kuuviktoriinide lahendamise võimalust, mis suunab lapsi vastuseid leidma raamatutest, internetist, temaatilisel väljapanekult ning raamatukogu andmebaasist. Veebilehelt igakuist viktoriini otsides harjuvad lapsed külastama raamatukogu lastelehte ning on lootust, et nii võib neile silma jääda muudki lastele adresseeritud infot. 12 kuuviktoriini lahendajaid oli kokku 351, sellest veebis 151 last.

Lasteteeninduse aasta kordaminekud:

- Kratimänguga õnnestus anda kultuuripärandi aastale lastele mõistetav sisu ja käivitada reaalne pärandimaterjali kogumine Lääne-Virumaal laste poolt. Mitmes raamatukogus pühenduti terve aasta kestel kodukandi kultuuririkkuste avastamisele.
- Mitmes raamatukogus on nutikalt pühendatud peredele ühissettevõtmiste korraldamisele. Nõnda on raamatukogu kogukonnas rohkem pildil ning tõmbab ligi neidki, kes raamatukokku tavaliselt ei satu.
- Keskraamatukogu korraldatud kirjanduslikud orienteerumised suunasid liikuma mööda Rakvere kirjanduslikke radu ning tutvustasid selle kaudu kodulinna ja ka kirjandust uuest vaatenurgast.
- Keskraamatukogul õnnestus 2013. aastal saada rahalist toetust kõikidele kirjutatud projektidele, mis omakorda võimaldas laste kirjanduselu elavdamiseks mõeldud ideed ka ellu viia. Kevadel anti välja järjekordselt 101 tubli lugeja tunnistust Rakvere koolide algklasside õpilastele.

Probleemid lasteteeninduses:

- Raamatukogudes ei jätku õppekava raames käsitletavaid kirjandusteoseid piisavas eksemplaarsuses. Kohustusliku kirjanduse lugemise järjekorrad on pikad. Selline olukord ei ole normaalne: koolilugemise raamatud on uues õppekavas võrdsustatud õpikutega ja nende hankimiseks peaks olema eraldi riiklik toetus.
- Raamatute hinnatõusu ja kahanevaid eelarveid teadvustades komplekteeritakse uudiskirjandust üha väheneval hulgal. Kirjandusliku mälumängu maakonnavaoru ettevalmistamisel selgus, et lapsi kammitses ettevalmistumisel just raamatute nappus raamatukogudes. Paljud lapsevanemad olid puuduvaid raamatuid koju ostnud, et lapsed mälumängus osaleda saaksid.
- Laste funktsionaalne lugemisoskus on kohati uskumatult kehv. Sellele väitele saadakse keskraamatukogus kinnitust igakuise viktoriini vastuseid lugedes, kui tuleb tõdeda, et väga paljud lapsed ei oska lugeda ja ei suuda mõista lihtsaidki küsimusi. See on suur väljakutse mitte ainult koolidele, vaid ka raamatukogudele.
- Sageli loobutakse tühjenevates maapiirkondades sisulisest ja sisukast

lastetööst viitega laste arvu vähenemisele. Tegelikult on laste kaasatõmbamine lugemisrõõmude juurde ja lugemisharjumuse kujundamine mõjusam just väikeste rühmade puhul või silmast-silma olukorras. Väikeses kogukonnas on igas üksikus väikeses lugejas äratatud lugemishuvi ja rahulolu plussmargiga tegu.

4.4 Raamatukogu kultuurikeskusena

Raamatukogu nimi	Näitused/virtuaalnäitused, väljapanekud	Üritused	Üritustel osalenute arv
Assamalla	16	8	45
Haljala VRK	18	23	574
Neist Haljala	9	10	267
Aaspere	4	6	187
Varangu	5	7	12
Kadila	2	0	0
Kadrina VRK	54	71	1376
Neist Kadrina	13	18	714
Hulja	20	11	299
Kihlevere	13	6	120
Viitna	2	22	112
Vohnja	6	14	131
Karepa	20	6	361
Kunda LRK	37	43	676
Laekvere	9	0	0
Lepna	12	1	5
Muuga	11	13	350
Rakke VRK	13	20	483
Neist Rakke	9	12	249
Lahu	3	4	195
Salla	1	4	39
Roela	6	3	45
Sõmeru	6	6	119
Tamsalu	33	14	204
Tapa LRK	107	120	2761
Neist Tapa	60	86	2136
Jäned	26	18	240
Lehtse	11	6	64
Saksi	10	10	321
Tudu	1	2	9
Uhtna	18	17	250
Ulvi	24	20	312
Vajangu	16	36	200
Venevere	2	9	350
Vergi	5	1	4
Vihula	11	12	93
Vinni-Pajusti	19	64	338
Viru-Jaagupi	15	6	170
Viru-Kabala	7	1	8

Viru-Nigula	11	10	92
Võsu	13	3	60
Võsupere	32	3	61
Väike-Maarja VRK	107	24	473
Neist V-Maarja	46	10	250
Kiltsi	31	5	124
Simuna	20	6	72
Triigi	10	3	27
LVKRK	134	73	2722
KOKKU	759	609	12141

Näituseid ja üritusi korraldati 2013.a rohkem kui eelneval aastal. Raamatukogust on kujunenud kogukonna elutuba – see on huvitava, hariva ja meeldiva ajaveetmise paik igas eas inimesele.

Paljud raamatukogude juhatajad on külaseltside eestvedajad või neis aktiivselt tegevad, seega toimib raamatukogu ka külaseltsina. Raamatukogu korraldab üritusi, mida tihti rahastab selts. Mõnel pool tehakse koostööd rahvamajaga või kooliga, sest seal on olemas publik. Kui kõrval on aktiivselt tegutsev rahvamaja, siis raamatukogu kultuuriüritusi ei korralda.

Siiski sõltub raamatukogu kui kultuurikeskuse tegevus palju raamatukoguhoidjast – tema koostöövalmidusest ja üldisest tahtest ning huvist midagi teha.

2013.aastal andis raamatukogude üritustes tooni kultuuripärandi aasta, toimusid pildi- ja filmiõhtud, väga erinevad näitused käsikirjadest, fotodest, vanadest ajakirjadest ja raamatutest. Korraldati temaatilisi näitusi, lasteüritusi.

Toimus mitmeid üritusi seoses raamatukogude juubelitega. 2013.a tähistasid juubeleid Haljala (90), Saksi (95) ja Karepa (105).

Toimusid kohtumisõhtud juttude ja muusikaga: Bonzo ja Pehk, Hedvig Hanson, Tuuli ja Teet Velling, Kristina Ehin ja Silver Sepp

Raamatukogusid külastasid kirjanikud ja ajakirjanikud: Imbi Paju, Karin Hansson, Contra, Roy Strider, Olev Remsu, Mait Vaik, Hinge Kaljund jpt.

Kirjandustuuri „Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes“ külalised Lääne-Virumaal olid M. Kangro, P. Sauteri, H. Krulli ja S. Grigorjeva.

Rahvakalendri tähtpäevade tähistamise kõrval tähistati ka märtsiküüditamise aastapäeva, priiuse põlistamise päeva, raamatu ja roosi päeva, muinastulede ööd.

Näitused/väljapanekud olid seotud tuntud inimeste juubelite või nende külaskäikudega ja kohalike sündmustega.

Raamatukogudes korraldati ka filmiõhtuid ning kunstinäitusi, lisaks korraldati TÕN-i üritusi, erinevaid käsitöökoolitusi, perepäevi, koduloolisi reise, mälumänge ja viktoriine nii täiskasvanutele kui lastele, kuulati reisimuljeid.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogul on Rakvere linna kultuurielus kindel ja kasvav roll. Ülelinnaliste ürituste korraldamisse - Rakvere linna päevad, Rakvere koolide päev jmt - on raamatukogu arvestatava partnerina alati kaasatud. Raamatukogu sündmuste planeerimisel peetakse silmas, et need tegevused toetaksid raamatukogu põhitegevust – tõstaksid inimeste lugemishuvi, tooks raamatukogule uusi lugejaid ja

oleksid harivad. Sama oluline on teadvustada elanikele ka raamatukogu kui lihtsalt ajaveetmise ja kokkusaamise kohta.

Kokku korraldas Lääne-Virumaa Keskraamatukogu 2013. aastal 73 üritust ja 52 näitust, toimus 13 kontserti.

Kirjanduslikest üritustest tasub eraldi välja toomist luuleõhtu „Luulest viidud“, kus lugesid lemmikluulet läbi aegade Rakvere Teatri näitlejad Mait Joorits, Tiina Mälberg, Natali Lohk, Anneli Rahkema.

Suuremad üritused olid traditsiooniline tasuta raamatu laat, kirjanduslikud orienteerumised, Virumaa kirjandusauhinna logo ja eksliibrise esitlus, Rakvere vanalinna kultuuriloengute sarjas toimunud loengud ja koolitused.

Toimusid kunsti- ja fotonäitused, erinevad raamatunäitused (palveraamatud, kokaraamatud), näidati käsitööd, köitekunsti ja filateeliat. Headeks partneriteks näituste korraldamisel on kodulinna kunstnikud.

4.5 Raamatukogu koolituskeskusena

Kasutajakoolitused arvukselt

Raamatukogu	Rühmakoolit.arv		Osalejate arv		Individaalkoolit. arv		Osalejate arv	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Assamalla	0	0	0	0	0	0	0	0
Haljala VRK	0	0	0	0	10	6	10	6
Neist Haljala	0	0	0	0	4	4	4	4
Aaspere	0	0	0	0	0	0	0	0
Varangu	0	0	0	0	6	2	6	2
Kadila	0	0	0	0	0	0	0	0
Kadrina VRK	0	1	0	15	56	46	53	46
Neist Kadrina	0	0	0	0	32	29	32	29
Hulja	0	1	0	15	5	1	5	1
Kihlevere	0	0	0	0	0	0	0	0
Viitna	0	0	0	0	9	6	6	6
Vohnja	0	0	0	0	10	10	10	10
Karepa	0	0	0	0	0	1	0	1
Kunda LRK	8	0	88	0	32	32	32	32
Laekvere	0	0	0	0	0	0	0	0
Lepna	0	0	0	0	0	0	0	0
Muuga	10	11	14	10	0	6	0	6
Rakke VRK	1	2	11	37	0	0	0	0
Neist Rakke	0	1	0	25	0	0	0	0
Lahu	1	1	11	12	0	0	0	0
Salla	0	0	0	0	0	0	0	0
Roela	0	0	0	0	14	6	14	6
Sõmeru	2	2	15	25	6	10	5	7
Tamsalu	2	1	40	25	3	1	4	3
Tapa LRK	6	30	63	284	21	15	21	20
Neist Tapa	4	23	46	210	3	6	3	8
Jäneda	1	3	12	47	9	8	9	8
Lehtse	1	1	5	6	0	0	0	0
Saksi	0	3	0	21	9	1	9	4

Tudu	0	0	0	0	0	0	0	0
Uhtna	13	23	135	317	0	0	0	0
Ulvi	0	3	0	45	11	6	12	7
Vajangu	0	0	0	0	0	0	0	0
Venevere	0	0	0	0	0	0	0	0
Vergi	0	0	0	0	0	0	0	0
Vihula	5	5	25	33	22	6	22	17
Vinni-Pajusti	9	4	143	79	0	0	0	0
Viru-Jaagupi	0	0	0	0	4	1	2	1
Viru-Kabala	0	0	0	0	0	0	0	0
Viru-Nigula	2	1	7	9	8	6	8	6
Võsu	1	1	9	8	12	12	12	12
Võsupere	0	0	0	0	0	4	0	4
Väike-Maarja VRK	2	3	32	48	34	21	34	21
Neist V- Maarja	2	3	32	48	24	14	24	14
Kiltsi	0	0	0	0	0	0	0	0
Simuna	0	0	0	0	6	4	6	4
Triigi	0	0	0	0	4	3	4	3
LVKRRK	56	68	730	1088	188	123	188	123
KOKKU	117	155	1312	2023	421	302	417	318

Kasutajakoolitusi tehti peamiselt õpilastele: õpetati kasutama raamatukogu, teatmeteoseid, raamatukoguprogrammi, e-lugeri ja tegema infootsinguid. Peale raamatukogutunde oli märgata virtuaalkülastuste kasvu ja laste külastuste tõusu.

Rohkem kui pooltes raamatukogudes ei viidud läbi ühtegi rühmakoolitust. Põhjuseks tuuakse huviliste puudumist. Paraku asuvad mitmed nendest raamatukogudest koolide läheduses, mistõttu ei ole see põhjendus õigustatud.

Individuaalkoolitusi tehti raamatukoguprogrammi tutvustamiseks, kuid huvi nende vastu ei ole suur – põhiliselt on lugejad samad ning huvilistele on programm tuttav ja vanemaealised, kellel kodus arvutit ei ole, ei ole ka koolitusest huvitatud. Raamatukoguhoidjalt oodatakse eelkõige abi erinevate e-teenuste kasutamisel.

Täiskasvanutele toimusid raamatukogudes algajate arvutikoolitused, e-teenuste tutvustused, aga ka koolitused lasteaiadepetajatele uuemast pedagoogilisest kirjandusest ja pärimuskultuuriga seonduvatest loov- ja õppetegevusi ning mänge tutvustavatest raamatutest.

Pangaliidu ja Finantsinspektsiooni koolituse „Õige aeg on õppida rahatarkust“ korraldasid LVKRRK, Kunda LRK ja Sõmeru raamatukogu.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus kasvas rühmakoolituste ja sellel osalenute arv. Rühmakoolitusi viidi läbi igas vanuses õpilastele, sealhulgas ka ametikooli- ja üliõpilastele. Koostati 7 erineval teemal koolituskava, mis koolidele välja pakuti. Valdavalt õpetati otsingut andmebaasis Urram ja LVKRRK kogudest, aga ka Eesti märksõnastikku, andmebaase ISE, ESTER, Google Scholar jt.

Keskraamatukogus viidi individuaalkoolitusi läbi lugejatele esmakordsel lugejaks registreerimisel. Individuaalkoolituste arv vähenes, sest üha rohkem on neid lugejaid, kes juba osakavad e-raamatukogu kasutada.

Keskraamatukogu korraldas ka genealoogia-teemalise infootsingu koolituse Rahvusarhiivi andmebaasidest ja veebiarhiividest „Tänapäevased võimalused sugupuu uurimiseks“.

Kasutajakoolituse tulemusena on eelkõige muutunud õpilaste, aga ka õpetajate ettekujutus raamatukogu kasutamise võimalustest ja infootsingu olemusest. Lugejate teadlikkuse kasvu avaliku lugejaportaali võimalustest on märgata igapäevases lugejateeninduses: teavikute pikendamine ja reserveerimine raamatukogutöötajate poolt on vähenenud keskraamatukogus märgatavalt. Järjest rohkem lugejaid saab ise hakkama teemanimekirjade koostamisega ja teavikute fondist leidmisega. Tublimad selles osas on õpilased, rohkem tööd kasutajakoolituse osas tuleks teha õpetajatega.

4.6 Raamatukoguteenuse turundus

Kõigi raamatukogude kontaktid ja lahtiolekuajad on leitavad omavalitsuse kodulehelt. Raamatukogu veebilehed või blogid on suuremal osal vallaraamatukogudest ja linnaraamatukogudest, kuid vähestel küllaraamatukogudel. Infot raamatukogu sündmustest, uutest raamatutest jm jagatakse kas raamatukogu-, külaseltsi- või isikliku Facebook konto kaudu.

Vastavalt sihtgrupile jagatakse infot ka koolides, kuulutuste stendidel, kohalikes ajalehtedes. Üksikud reklaamivad üritusi ka valla kultuurikalendris, portaalis kultuurikava.ee ja maakonnalehes.

Illustreeritud järjehoidjaid, voldikuid ja flaiereid on vähestel, Jäneda raamatukogu lasi valmistada raamatukogu postkaardi, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu koostas ja lasi trükkida URRAMi lugejaportaali tutvustava flaieri.

Uuendusena RIKSWEB'is on võimalik näha elektroonilisi soovitusnimekirju. Tapa LRK koostas 9 nimekirja „Raamatukogu soovitab“.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu kasutab raamatukogu sündmustest ja teenustest teavitamiseks erinevaid kanaleid varieerides neid vastavalt sihtgrupile. Traditsiooniline paberreklaam (plakatid, flaierid jmt) on suunatud rohkem vanemaalisele segmendile. Noorema ja töötava inimeseni jõuab info paremini kasutades elektroonilisi kanaleid – e-uudiskiri (2013.aastal koostati 19 uudiskirja), Facebook, kultuuriinfo list, infoportaalid (Kultuurikava, Kultuur.info) jmt. Elektrooniliste kanalite eelis lisaks kiirusele on odavus. 2013. aastal uusi infokanaleid kasutusele ei võetud, küll aga võib võrreldes eelneva aastaga kahekordistunud kasutajaskonna (425) järgi öelda, et Facebook turunduskanalina omab aina suurenevat kaalu. Kodulehekülg seevastu reklaamikanalina enam olulist tähtsust ei oma.

Lasteni püütakse jõuda peamiselt läbi õpetajate ja lapsevanemate.

Ühe turundusteona võib nimetada Kultuuripärandi aasta puhul raamatukogu akendele kantud kleebiseid kohalike vanasõnadega raamatutest ja tarkusest, mis leidsid positiivset vastukaja nii linnakodanike kui ajakirjanduse poolt.

Keskraamatukogu jaoks on meediapartneritest endiselt olulisim ajaleht *Virumaa Teataja*. Kõik raamatukogu sündmused on kajastatud seelses kultuuriteadete rubriigis, vähem kajastati raamatukogu tegemisi tarbijalehes *Kuulutaja*.

Kokku ilmus meedias 62 keskraamatukogu puudutavat artiklit, neist 51 *Virumaa Teatajas*. Äramärkimist väärib ERRi videolugu „Tasuta raamatu laadast“.

4.7 Bibliograafia- ja infotöö

4.7.1 Andmebaaside loomine

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajad bibliografeerivad kodulooportaali Kodulugu.ee üleriigilise perioodika, *Virumaa Teataja* ja *Kuulutaja*.

Vallalehtede bibliografeerimine on ülesandeks antud igas vallas ühele raamatukogule. Pooltes valdades 2013.aastal seda ka tehti, mõned vajasid veelkord koolitust, mõnede vallalehtede materjal puudub andmebaasist alates 2011.a septembrist, mil

maakonnaraamatukogu nende bibliografeerimise lõpetas.

Tapa LRK ülesanne on koduloolise andmebaasi täiendamine Riksis kogu valla ulatuses. Põhilised allikad on *Virumaa Teataja* ning kohalik ajaleht *Sõnumed*. Jätkati bibliografeerimist tagasiulatuvalt.

4.7.2 Infopäringud

2013.aastal registreeriti 5822 infopäringut. Infopäringute arv langeb aasta-aastalt. Ilmselt on põhjuseks ka lugejate paranenud varustatus isikliku IKT-ga ja täienenud infootsingu oskused. Ehkki infopäringuid peetakse raamatukogutöö oluliseks osaks, pole nende registreerimine kõikjal järjepidev ja osad neist jäävad ka registreerimata.

Päringud on seotud kooli- ja õppetööga, kodulooga, sugupuu-uurimisega, reisimisega, erinevate looduse-, keele-, kirjanduse teemadega.

4.7.3 Trükised ja veebiväljaanded

2013.aastal ilmus Lääne-Viru Maavalitsuse aastaraamatus ülevaade maakonna raamatukogudest 2012.aastal.

Kokkuvõte

Aasta märksõnaks oli U3-le üleminek. Kuigi probleeme programmi töös esines, olid raamatukoguhoidjad aktiivsed õppijad ning parandusettepanekute tegijad ning aasta lõpuks olid suuremad raskused ületatud.

Kultuuripärandi aasta puhul viidi läbi mitmeid selleteemalisi koolitusi ja üritusi. Maakondlikuks suurprojektiks kujunes keskraamatukogu poolt algatatud ja koordineeritud Kratiprojekt.

Hõreasustusega maapiirkondades muutub üha keerukamaks raamatukoguteenuste kvaliteetne tagamine: teavikute kallinemine, pingelised eelarved ning tihe konkurents elanikkonna vabale ajale on väljakutseks. Raamatukogude võrgus, mis on viimastel aastatel püsinud muutumatuna, on lähiajal oodata siiski ümberkorraldusi nii liitmiste, aga võimalik, et ka sulgemiste näol. Raamatukogude edukaks toimimiseks on oluline koostöö, oskus ja tahe kirjutada erinevaid projekte, viia läbi üritusi ja koolitusi. Järjest enam on hakatud töösuundades tähtsustama lastetööd ja veebiväljundi loomist.

Oluliseks väljakutseks on ka raamatukoguhoidjate suutlikkus kaasas käia infotehnoloogilise maailma kiirete arengutega, selleks tuleb oluliselt panustada täienduskoolitusse.

Üldine hinnang raamatukogude positsioonile maakonnas on positiivne: väga mitmed raamatukogud on kujunenud kogukonna keskuseks ja hinnatud ning tunnustatud koostööpartneriks (näiteks Tapa Linnaraamatukogu, Kadrina Vallaraamatukogu, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu). Kahjuks leidub jätkuvalt raamatukogusid, kes ei kasuta ära piisavalt olemasolevaid võimalusi: ruume, asukohta, haridus- ja teiste asutuste lähedust.

Koostajad:

Lea Lehtmets (LVKRRK peaspetsialist)

Ivi Kask (LVKRRK komplekteerimisosakonna juhataja)

Reet Tomband (LVKRRK lasteosakonna juhataja)

Direktor

Kaili Õunapuu-Seidelberg

/allkirjastatud digitaalselt/